

Předat *štafetu!*
Poslat to, co umím a vím,
někomu dál, někomu,
komu to pomůže.
O to jsem se snažil.
Jestli jsem uspěl,
posoudí už jiní.

Text **Tereza Herz** / foto **Karel Zakar**

SETKÁNÍ TEREZY HERZ

Něžný boxer

Jan Měkota, muž který byl od prvního do posledního dne českého vysílání Rádia Svobodná Evropa „u toho“...

Tak bych popsala muže, který se na mě dívá z pár desítek let staré fotografie. Jan Měkota alias Honza Douba – jak ho znají posluchači Rádia Svobodná Evropa. Muž nesmírně charismatický a šarmantní, který viděl, zažil, poznal a ví.

Muž, který se velkou část svého života pohyboval ve společnosti mnoha slavných osobností své doby. Skvělý reportér a novinář, před jehož mikrofonem stály Ella Fitzgerald, Sophia Loren, Brigitte Bardot, Gina Lollobrigida, Ritta Pavone, ale také Beatles, Rolling Stones, Louis Armstrong, Benny Goodman, Yves Montand, Count Basie, Oscar Peterson, Adriano Celentano a mnoho dalších vynikajících a úspěšných hudebníků, zpěváků, herců, spisovatelů, politiků a sportovců z celého světa...

Jaké to je, když si kluk z českých hor sbalí ruksak a jde lesem do cizí země? Je to dobrodruh, má promyšlený plán svého života, nebo si jen tak řekne „Děj se co děj?“ Lidé, kteří vlastní silou a odvahou změň „daný“ proud svého života, obvykle věří v osud a zpětný pohled je v tom utvrzuje. Honza Měkota se sbalil před svou poslední maturitní zkouškou. Tři kamarádi jeli do Sušice, pak k Černému jezeru a odtamtud šli dál lesem do Bavorska, které tehdy bylo americkou okupační zónou. Vyslýchala je CIC (americká výzvědná služba), aby zjistila, co mladí muži hodlají dál ve světě podnikat. Bylo jim právě osmnáct. Po třech dnech je poslali vlakem do Mnichova, do lágru, kterým museli projít všichni uprchlíci. Čechů a Slováků však bylo nejvíce. Poté vznikl Český tábor u Ludwigsburku, a tam vedly další kroky tří českých kluků.

„Dva roky prázdnin,“ říká této době dnes Honza. Všude nezaměstnanost, nedalo se skoro nic dělat, všichni čekali na vízum. Německo bylo pro emigranty z jiných zemí pouze přestupní stanicí. Aby si čekání nějak ukrátili a obohatili, založili si v českém lágru Masarykovu univerzitní kolej. Mladým Čechům tu přednášeli profesori, kteří byli také na útěku. Na cestu do Ameriky se čekalo velmi dlouho, schůdnější se zdálo být australské vízum, a tak se většina z nich nakonec přihlásila právě do Austrálie. Vlastně – abychom byli přesní – spousta emigrantů tehdy počítala s tím, že komunistický režim v Československu dlouho nevydrží (psal se rok 1949), a oni se tak do dvou let vrátí. Nestalo se. Všichni tři kamarádi nakonec dostali australská víza. Dva odjeli, jeden si to na poslední chvíli rozmyslel. Honza.

„Neměl jsem to dopodrobna připravené, ani jsem neměl žádnou jasnou představu, co budu dělat. Jenom jako dobrodružství jsem to celé ale také nebral. Prostě se to stalo. Život je tragikomedie... Člověk neví, jakou roli má hrát, rozhoduje se za pochodu. Pak mu ale nějaká ta role zůstane a on v ní sjejsne, jak se říká.“

Vy jste ale „sjejsnul“ hezky. V roli velmi zajímavé, obohacující a dobrodružné.

Zdá se, že to ale nebyla jen moje zásluha. Rozhodovalo mnoho náhod. Protože jsem odmítl vyřízené vízum a do Austrálie se tedy nevystěhoval, byl jsem tím pádem bez občanství. Poslali mě do německého tábora u Norimberku. Po třech měsících mi tam někdo povídá: „Hele, přišli nějakí lidé a vybírají do rádia, prý do nějakého zvláštního.“ Šel jsem se za těmi zvláštními lidmi podívat. Vypytávali se, kdo co vystudoval, co umí. Já měl obchodní akademii, udělali se mnou hlasovou zkoušku a vzali mě jako hlasatele. U toho konkurzu byl i Pavel Tigrid, který za války pracoval u BBC a byl pověřen vybírat vhodné lidi do Rádia Svobodná Evropa, i když oficiálně byl jeho šéfem Ferdinand Peroutka.

Takže jste se stěhoval do Mnichova?

Do Mnichova jsem přijel přesně dva roky po svém útěku z domova. V redakci se nejprve zkoušelo, kdo se na co nejlépe hodí. Kdo je lepší na zprávy, kdo by zvládl komentáře. Dva týdny jsme vysílali „na sucho“ – přesně jako na živo, jen nic nešlo do éteru. Prvního května oficiálně převzal novou stanici Ferdinand Peroutka a my začali vysílat doopravdy. Nejprve jen ráno od pěti do čtvrt na osm, v poledne od dvanácti do čtvrt na tři – a od šesti

Olympiáda v roce 1968 byla jedinou Když jsem řekl, že jsem ze Svobodné Evropy,

večer do půlnoci. Hlásil jsem spojovací texty a přehled pořadů. Původně jsme vysílali na střední vlně, potom nás dali na krátkovlnné vysílačky, které byly umístěny v Lisabonu. Krátkovlnné vysílačky potřebují větší vzdálenost, vysílá se vlastně do ionosféry a zpět. Na „cestě“ zpátky ale komunisté naše vysílání rušili, a tak se do Lisabonu museli přestěhovat režiséři a producenti, kteří kontrolovali kvalitu vysílání, žádali o opakování a strhávali ještě na místě. Stal jsem se jedním z nich.

Lisabon, jedno z nejkrásnějších měst světa. To musela být změna.

Žil jsem tam osm roků, od svých jedenadvaceti. Bylo to úžasné! Německo rozbombardované, v Lisabonu válka vůbec nebyla. Všechno bylo čisté, umyté, voňavé, místo smrků palmy... a já se učil jíst mořské ryby, pít dobré víno – jako kdybych objevil svět. Lisabon mě hodně formoval.

Proč jste se tedy vracel do Mnichova?

Nejdříve jsem na Svobodné Evropě četl zprávy a komentáře. Později jsme si ale s kolegy řekli, že bychom měli začít dělat muziku. Kvůli ní jsem se vrátil.

Váš populární hudební pořad vás také velmi proslavil.

Na světové hudební scéně kralovali Presley, Little Richard, Beatles, The Animals, Rolling Stones a my hráli jejich písničky, novinky z hitparád, plnili jsme hudební přání našich posluchačů. Měli jsme adresy v Londýně, Paříži a Vídni, kam nám lidé z Čech psali. Někteří dokonce svá jména a adresy, ale my neodpovídali, chtěli jsme je chránit před perzekucí. Ve vysílání jsme je uváděli jen pod značkami. Byl to nádherný pocit sounáležitosti s posluchači. Vybudovali jsme si velký hudební archiv a poslouchalo nás i celé Bavorsko, přestože tam lidé neuměli česky. Myslím, že na základě našeho úspěchu vznikly později hudební stanice Bayern 3 a Österreich 3.

To už jste se stal také redaktorem.

Už jsem si psal text sám, často jsem měl jen poznámky a improvizoval. Bylo to skutečně ŽIVÉ vysílání. Ve spojitosti s muzikou jsem jezdil na různé festivaly a za sportem, potom i na olympiády. Do Cannes jsme pravidelně vyráželi na Mezinárodní veletrh gramofonového průmyslu. Jednou tam byl i Český večer, který organizovali z Prahy...

Takže jste tam nesměli?

Byla to veřejně přístupná záležitost, ale samozřejmě nám čeští muzikanti nedávali rozhovory.

Asi bylo jednodušší povídat si s Leninem než s Gottem.

S tím to nešlo vůbec, ani nás k němu nepustili. Až později po letech jsme si spolu popovídali. Ale byli tací, kte-

ří s námi neoficiálně mluvili, rozhovor však zveřejnit nemohli, nebo se prostě báli. Byla jen jedna výjimka: na olympiádě v Mexico City v roce 1968. Tam jsem potkal Věru Čáslavskou, když získala všechny ty medaile. Před její šatnou se utvořila obrovská fronta novinářů, ale když jsem řekl, že jsem ze Svobodné Evropy, otevřeli hned dveře: „Pojďte dál, vy máte přednost.“ To se stalo poprvé a naпоследy. Neměli jsme tehdy ani oficiální akreditaci. Rusové samozřejmě hned protestovali a vyhrožovali, že nebudou soutěžit.

Díky své profesi jste potkal spoustu zajímavých lidí, kdo z nich vás nejvíce oslovil?

To je těžké říci. V každém případě byli Američané vždy nejochotnější. Ale možná je to jen jejich profesionalitou, vědí, jak se má mluvit s tiskem. Například s Francouzi to bylo těžší, ale možná i zajímavější. Třeba Yves Montand a Simone Signoret. Bylo vidět, že jsou politicky informovanější než ostatní.

Dělal jste také rozhovor s Beatles, s Rolling Stones...

Tihle lidé neukáží, jací opravdu jsou. Také nechtějí vypadat špatně, mluvit o svých problémech. Když se jich zeptáte, kde začínali, každý řekne: „Nooo, ve sboru v kostele...“ Jsou v jednom kole a často ani nevědí kde. Když jsem se zeptal Theloniouse Monka, kde byl včera, zaváhal, šel vedle do ložnice ke své ženě, vrátil se a odpověděl: „In Paris.“ „A kam jedete zítra?“ „Moment...“ zase odběhl: „Berlin.“ Skvělý byl Duke Ellington, stále se převlékal, měl v šatně spoustu sak a košil. Opravdu byl „vévodou“, stejně jako Nat King Cole „králem“...

Nemůžu se nezeptat na Ellu Fitzgerald.

S ní to bylo zábavné. Chtěl jsem položit otázku, ale nedostal jsem se k tomu „Už mě to otravuje, chci se našminkovat! Dejte sem ten mikrofon!“ vybafla na mne

výjimkou. pustili mne jako prvního novináře k Věře Čáslavské.

a pak tím nejroztomilejším hlasem řekla: „Jak se máte, vážení posluchači? Jsem tak šťastná, že si s vámi mohu promluvit!“ A ke mně zase našťvaně: „Tak co? Stačí?“ Víte, je pravda, že jsem se setkal s kdejakou hvězdou, ale nejzajímavější pro mě vždy byli lidé od rádia, kolegové. Celá ta úžasná exilová smetánka, režiséři Machatý, Čáp, malíř Miroslav Šašek...

Takže ti slavní neměli okolo sebe ani tu jistou auru, která nutí k úctě?

Někteří ji měli. Samozřejmě. Když se díte proti Armstrongovi, víte, že za tím je něco neuchopitelného... Genialita, nadání, ze kterého něco vydupal. Není tuctový člověk. Ale někdy, když má člověk čas a zajde do obyčejné hospody, dá si s někým pivo, zjistí, že proti němu sedí zrovna tak zajímavý člověk. Není třeba génius, ale dá vám víc než největší hudební hvězda. Kde máte tu míru? Když se teď podívám zpět, víte, na koho si vzpomenu? Na jednoho žebračka v Tarifě. Byl jsem tam s kamarádem. Vedro, nikde nikdo, jen přes náměstíčko se směrem k nám belhal žebraček. Dal jsem mu poměrně dost peněz. Poděkoval a pak si sedl vedle nás ke stolu a objednal si víno. To mne nadzvedlo, podle středoevropského vzoru jsem se rozčilil, ale číšník mne zarazil: „Dal jsi mu ty peníze, nebo nedal? Když dal, tak ho nech být.“ To jsou zážitky, kamínky, ze kterých sestavujeme mozaiku svého života. Na toho chlapa nikdy nezapomenu.

A kdo vás tedy osobně zasáhl nejvíc?

Malíř Mírek Šašek, který mi ukazoval kdysi Paříž. Říkal jsem mu: „Mírku, ty mě vodiš po všech místech, muzeích, hospůdkách, většinou platíš, všechno mi vyprávíš... Jak ti to mohu vynahradiť?“ Usmál se: „Předej štafetu! Pošli to dál někomu, komu to pomůže, koho to bude také zajímat.“

Poslal jste?

Snánil jsem se. Jestli se mi to povedlo, závisí na tom, jak to chápou jiní. ■

Foto: Karel Zakar a archiv Jana Měkoty